

« misericordia secundum naturam; nihil enim tam
« secundum naturam, quam juvare consortem na-
« turæ. »

2. — S. Bonaventura hac S. Ambrosii sententia
proprium stabilire nititur, dum ait : « Paet, quod
« proximitas magis autem attenditur penes natura-
« lem dilectionem et compassionem, quam penes
« carnalem cognationem. »

3. — Accommodat ponderat Salmeron, hunc Le-
gisperitum contra propriam etiam voluntatem suam,
compulsus fuisse ad veritatem edicendam : « Tanta
« est vis veritatis, ut ex ore hostium etiam capita-
« lum interdum prorumpat. » Tales autem erant
inimici adversum Judæos Samaritani.

Et ait illi Jesus : Vade et tu fac similiter.

4. — Epilogum hunc Albertus Magnus sequenti
illustrat doctrina. « Vade potius profectu virtutis,
« quam passu pedis. Fac, non doce tantum, sed ad
« opus convertere; ideo enim Levit., 1, præcipitur :
« Os turturis in sacrificio ad ascellas retorquetur, ut
« os doctrinæ verbi ad opus retorqueatur. »

Additio.

a. — Vade et tu fac similiter. Samaritani miseri-
cordia proponitur, et statim ait Dominus Judæo :
Vade et tu fac similiter. Et cur fidelis homo non

facit bona quæ vel ab infidelibus fieri videt? Equi-
dem efficacissima sunt infidelium misericordiæ, ut
fideles misericordes efficiant et humanos. Et quid
homo hominem non efficeret clementem et huma-
num, cum ipsamet natura multaque animalia ad
misericordiam nos extiment, quæ præcipuus est
Christiani character. Malachias Propheta, II, 10, sic
ait : *Numquid non pater unus omnium nostrum?*
Numquid non Deus unus creavit nos? Quare ergo
despicit unusquisque nostrum fratrem suum? His
verbis insinuat, capere se non posse, quomodo
unus homo alium in suis necessitatibus deserere
valeat, cum tamen omnes non solum proximi, sed
etiam fratres sumus, utpote qui eandem ab eodem
patre, scilicet Deo, originem habemus. Porro natura
ipsa ad misericordiam et compassionem nos instigat;
unde Bellovacensis ait : « Propter naturale
« vinculum, quia omnes fratres sumus in Christo,
« nos mutuo diligere et juvare debemus. » Aposto-
lus quoque, I ad Cor., XII, 25, 26 : *Idipsum pro*
invicem solliciti sunt membra, et si quid patitur
unum membrum, compatiuntur omnia membra. Sunt
et alia multa motiva ad misericordiam erga proxi-
mum nos inflammantia, quæ examinare possemus;
verum sufficiat id quod Salvator noster inquit : *In*
hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dil-
ectionem habueritis ad invicem.

DOMINICA TERTIADECIMA POST PENTECOSTEN

EVANGELIUM LUCÆ, CAP. XVI, VERS. 11

11. Dum iret in Jerusalem, transibat per mediam Samariam et Galilæam.
12. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe.
13. Et levaverunt vocem, dicentes : Jesu, præceptor, miserere nostri.
14. Quos ut vidit, dixit : Ite, ostendite vos Sacerdotibus; et factum est, dum irent, mundati sunt.
15. Unus autem ex illis, ut vidit, quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum.
16. Et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens; et hic erat Samaritanus.
17. Respondens autem Jesus, dixit : Nonne decem mundati sunt, et novem ubi sunt?
18. Non est inventus, qui rediret et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.
19. Et ait illi : Surge, vade, quia fides tua te salvum fecit.

VERSUS 11.

*Dum iret in Jerusalem, transibat per mediam
Samariam et Galilæam.*

Dum iret in Jerusalem.

1. — Rationem, quare præsens nobis exhibeat
historia, assignat Glossa sequentem : « Post para-
« bolam, quia invitât Dominus ad humanitatem et

« perseverantiam in diversis officiis Dei, reprehen-
« duntur ingrati de impensis beneficis. »

2. — Miraculum istud Christus perpetravît itine-
rans, quia scilicet, Act. Ap., I, 38 : *Pertransit bene-*
faciendo et sanando omnes. Aliquam porro causam,
quare Christus in ipso actuali itinere dictam
sanationem operari voluerit, hanc nobis moralem
tradit Didacus Stella : « Ut significaret, virtutem

« iam frequentem esse faciendam, ut, etiam si in
« itinere et obiter sese occasio obtulerit, bene ope-
« remur. »

Per mediam Samariam et Galilæam.

3. — Dionysius Carthusianus, sensum secutus
moralem, per Jerusalem, quæ visio pacis interpre-
tatur, signari docet celestem beatorum patriam;
per Samariam, quæ dicitur custodia, vitam activam,
in observantia præceptorum situatam; per Galilæam
denique, quæ transmigratio nominatur, vitam intelli-
git contemplativam, quæ spiritualiter a bonis visi-
bilibus ad invisibilia transit : « Qui ergo ad super-
« nam cupit pertingere patriam, primo se in actibus
« exerceat vitæ activæ, deinde in actibus contem-
« plativæ, ad quam ducit vita activæ, sicut ad habi-
« taculum janna. »

4. — S. Antonius de Padua, *Serm. in Dom. XIII*
post Pent., ordinem discussionis hujus itineris in
sensu pariter morali docet debere omnes, quotquot
Jerusalem intrare gestiunt, primo per Samariam et
Galilæam transire, idque non sine mysterio : quia
« Samaria custodia, Galilæa transmigratio, Jerusa-
« lem visio pacis interpretatur; qui præcepta cus-
« todit, ad virtutes transit, ut sic in Jerusalem ire
« possit. »

5. — « Samaria, » dicit S. Bonaventura, « custo-
« dia interpretatur, quæ debet esse in hac actione :
« Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei. »

6. — Hugo Cardinalis de cordis et sensuum cus-
todia intelligendum esse existimat : « Ideo per
« mediam Samariam et Galilæam transit Jesus,
« dum vadit in Jerusalem, quia quilibet, volens
« pervenire ad celestem beatitudinem, oportet, ut
« transmigrando mundum, custodiam cordis et
« sensus habeat. » Perpendit idem insuper Auctor,
quod hic Christi transitus duplicem nobis, præcep-
torum scilicet ac consiliorum exhibeat semitam :
« Hic ostenditur duplex via ad vitam æternam, una
« communis, quæ est omnium, hæc est Samaria, id
« est, præceptorum; alia est semita, quæ est per-
« feclorum, et hæc est Galilæa, id est, adimpletio
« consiliorum; interpretatur enim transmigratio
« facta, quod competit perfectis, qui de præceptis
« ad consilia servanda transmigrant; per hæc duo
« siquidem itur in Jerusalem. » Adducitque Auctor
illum Sapientis, Prov., III, 21, textum : « Custodi
« legem meam atque consilium meum, ecce Samaria
« et Galilæa, et erit vita animæ tuæ, ecce Jerusa-
« lem. Quod autem dicitur per mediam, significat,
« quod non tota vita danda est activæ, nec tota
« contemplativæ; sed medium inter utrumque
« tenendum est; sic Moyses modo in valle cum
« populo, modo in monte cum Domino. »

7. — Quare Christus in Samaria non substituit,
sed potius transiisse dicitur, causam adducit Didacus
Stella, quia scilicet Samaritani Gentiles erant.

« Transibat, non permenebat; docens nos, quod non
« morandum est inter malos; ideo transibat etiam,
« ne Judæos scandalizaret, multum cum Gentibus
« conversans. »

Additiones.

a. — *Dum iret Jesus in Jerusalem, transibat per
mediam Samariam et Galilæam.* Iter hoc erat insti-
tutum ad Festum Tabernaculorum, fuitque ultimus
Domini descensus in Jerusalem, ante mortem nimi-
rum et passionem suam; sed viam suam direxit,
neque sine mysterio, per mediam Samariam et
Galilæam. Cujus rei rationem quamdam moralem
assignat Titus Bostrensis. « Erat enim, » quum
« discordia inter Samaritanos et Judæos, quam
« ipse quasi componens per utroque transit, ut
« utroque in unum novum hominem compingal. »
Samaritani, ac Galilæi enim, magno odio ac inimi-
cilia inter se dissidebant; per eos transit pacis
Auctor Jesus, ut utrumque populum in se charitate
ac fide coadunaret, ac pacificaret, eosque maxime
unitos, ac concordos redderet. Hoc unicum Christi
fuit studium. Dicit enim, Luc., XII, 49 : *Ignem veni*
mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur?
Quisnam est ignis alius quam charitatis et dilectionis?
Deuter., XXXIII, 2 : Ignea lex. Rom., XII, 40 :
Plenitudo legis est dilectio. Totum enim Evangelium
ad nihil aliud ordinatur quam ad adimpletionem et
incolationem hujus præcepti. Unde Apostolus illud
appellat Evangelium pacis, Eph., VI, 15 : *Calceati*
pedes in præparationem Evangelii pacis. Apostolus
explicare volens, qualis sit lex Evangelica et gratiæ
novi Testamenti, eisdem dixit, *Joan., XII, 34 : Præ-*
ceptum novum do vobis ut diligatis invicem, sicut
dilexistis vos, ut et vos diligatis invicem. Joan., XV, 12 :
Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem. Id
quod alia quoque vice iterum replicavit. Unde
Salmeron ait : « Repetit præceptum prius datum,
« ut rem tam necessariam magis eorum mentibus
« imprimeret, quemadmodum clavus, ut tenacius
« parieti inhæreat, non uno tantum ictu, sed tertio,
« aut quarto, pluribusve defigitur. » S. vero Augus-
tinus illud repetitum esse dicit, ut semel mandatum
magis recommendaret. « Mandati repetitio com-
« mendatio est. Dicitur est meum, ne contemnen-
« dum putemus. Ubi charitas est, quid est quod
« possit deesse? Ubi autem non est, quid est quod
« possit prodese? »

b. — Samaritani et Galilæi, magno odio et inimi-
cilia inter se dissidebant; Jesus Auctor pacis per
eos transit, ut eos pacificaret et unitos redderet;
unde patet quanta sit virtus in curanda reconcilia-
tione mutua. Non modo Salvator noster præceptum
dilectionis inimicorum nobis præscripsit, sed et
insuper ut inimicum pro reconciliatione adeamus
et requiramus commendavit. Ex quo salutari consi-
lio fideliter adimpleto ingentia penitus bona hau-

rire possumus. Unde D. Chrysostomus inquit: « Non dixit: Expecta donec ille veniat ad te, aut ut aliquo alio intercessore reconciliationem instituas, aut deprecantem alleges, sed tu ad illum accurre; ubi prius reconciliari fratri tuo. » Quando lucrum aliquod insigne consequi possumus, utique non praestolamur, donec ipsum aedibus nostris infatur, sed nos sollicite illi occurrimus, omnique studio nostro et accurata industria illud procuramus. Hanc igitur diligentiam et sollicitudinem similiter pro reconciliandis inter nos inimicis adhibere debemus, siquidem maximum inde apud Deum lucrum facimus et apud omnes, dicente S. Bernardino: « Signum largissimae indulgentiae et magni meriti est, quod offensus non expectet, quod ab offendente et ab eo, humili corde et ore, et humili genulexionis signo veniam petat. » Et D. Chrysostomus inquit: « Quaevis si tibi injuriam est a fratre, utrum debeas ejus inimicitiam querere? Et respondeo quod sic, ut duplicem gloriam consequaris, scilicet quia injuriam passus es, et indulgisti, et quia priori rogasti. » Idem S. Chrysostomus in homilia quadam de similitudine sive ira, confutat eos qui credunt reputationem eorum diminutam iri, si ab aliis laesi, primi reconciliationem et amicitiam cum inimico procurarent: « Imo verecundia esse debet, » inquit, « si in eo affectu persistas, expectesque donec injuriae auctor pro reconciliatione te aedeat; id probrum, id vitium, id ingens damnum. Qui enim prior venit, in totum lucrum anticipat. Si enim ab alio exoratus iram relinquit, illi imputatur, cujus precibus impetratum est, non enim Deo obtemperans, sed illi gratificans legem adimplevisti; quod si nomine intercedente, neque illo qui laesit adente aut preces adhibente, ipse rejecto ipso pudore, nihil concinatus, ad injuriam auctorem accurreris, eique iras tuas resolveris, tum ex toto sit illud officium et opus virtutis, universamque mercedem ipse recipis. » Idem quoque Chrysostomus, in progressu ejusdem homiliae, ut nos confundat, quando primi reconciliationem hanc, ob varios mundi respectus querere aut procurare, tergiversamus, Christi nobis proponit exemplum, inquit: « Ipse ut reconciliaret te Patri, ne mactari quidem recusavit, ut sanguinem effundere; tu autem ut reconciliaris conservo, nec verbum vis emitte, aut prior accedere. » Quisnam gravius non solum verbis injuriosis, verum etiam lethiferis vulneribus sauciatus fuit Stephano? *Stridebant dentibus in eum; impetum fecerunt unanimiter in eum. Act. Apost., vii, 54.* Tanquam blasphemum illum lapidaverunt; et tamen, ex motivo propriae, non vero alienae charitatis permotus est, ut pro lapidantibus suis intercederet; adeo ut S. Bernardus illum obstruisset, utpote qui se majorem salutis inimicorum

suorum, quam propriae sollicitudinem habere demonstravit: « Quod in ipso mortis articulo, pro persecuentibus, quam pro seipso sollicitudinem gereret ampliolem, vinceeretque in eo sensum corporeae passionis, internae compassionis affectus, ut illorum magis scelera, quam sua vulnera plangeret. » Ejusdem quoque conditionis S. Job erat, qui, ut S. Ambrosius notat, in improperiorum cumulo gaudebat: *Ecco rideo in opprobriis et non loquar; nec respondebo concitiis vestris.*

e. — Cur Dominus eundo in Jerusalem transierit per mediam Samariam, aliam adhuc habet causam et rationem, nostrae instructioni non parum servientem; nam Samaritani Dominum Jesum euntem in Jerusalem noluerunt hospitio excipere, sed a quodam vico suo eum excluderunt. *Luc., ix, 53.* Galilaei vero ejeceerunt Dominum extra civitatem suam, et eum tentarunt de supercilio montis precipitare. *Luc., iv, 29.* Samaritanos tamen et Galilaeos non respuit, sed beneficio curationis illos voluit praevinire, ut pro maleficio rependeret beneficium; et propter hoc non est dubium magnum Deum habere complacentiam, et affectum speciale erga illos, qui male se tractantibus bonum pro malo reddunt. Quis intimam Moysis in veteri lege non obstupescit cum Majestate divina familiaritatem? *Loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet homo loqui ad anticum suum. Exod., xxxiii, 11.* Intime adeo charitatem, lumenque caeleste participabat Moyses, ut in vultus ejus splendores, utpote humanam excedentes conditionem, suos filii Israel non possent dirigere obtutus. Undenam tanta Moysis praerogativa, et similitudo divina processit! Forsitan hanc meruit quia Hebraeos ex Aegyptiaca servitutis compedibus liberavit? Aut vero, quia sceptrum coronamque regiam Aegypti contempsit, quando *negavit se esse filium filiae Pharaonis, magis eligens affligi cum populo? Hebr., xi, 24.* Vel denique prodigiosis virga sua prodigiis, quibus ista maleficos confudit, ut dixerint: *Digitus Dei est hic? Resolutionem a S. Ambrosio discamus, dicente: « Quantas Moyses a populo illatas absorbebat contumelias, et cum Dominus in insolentes vindicare vellet, se tamen pro populo offerebat frequenter, ut indignationi divinae plebem subduceret. Quam mihi sermone post injurias appellabat populum, consolabatur in laboribus, delinibat oraculis, fovebat operibus? Merito estimatus est supra homines, ut et vultui ejus non possent intendere, et sepulchrum ejus non repertum crederent, quia sic sibi totius plebis mentes devinxerat, ut plie eum pro mansuetudine diligere, quam pro factis admirarentur. » Nullus porro est qui magis daemone imiletur, quam vindicativus; de daemone enim dicitur: *Hic homicida erat ab initio.* Et consequenter, a sensu contrario, nemo est, qui perfectius Deum imitetur, eique*

similis sit quam qui mitis est, et erga inimicos benignus. Unde S. Prosper suadet, ut pro male nos tractantibus oremus, duplici de lucro inde nascituro, nihil dubitantes: « Orandum, » inquit, « pro inimicis, ut aut obtineatur eorum conversio, aut in nobis divinae bonitatis inveniat imitatio. » S. Augustinus de homine ad imaginem et similitudinem Creatoris sui creato disserens, qua ratione divinam hanc similitudinem in nobis exprimere valeamus, his verbis ostendit: « Non locorum intervallis acceditur ad Deum, aut receditur ab eo; dissimilis factus longe recessisti, similis factus proxime accedis. Vide quomodo nos vult accedere Dominus, faciens primo similes ut accedamus. » *Estote, ait, sicut Pater vester, qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos. Discite diligere inimicum, si vis cavere inimicum. In quantum autem in te charitas crescit, efficiens te et revocans te ad similitudinem Dei, pertendit usque ad inimicos, ut sis et similis, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit, non super justos tantum, sed super justos et injustos. » David in hoc specialiter virum secundum cor Dei fuit, quia erga inimicos suos mitis fuit. S. Cesarius Arelatensis, *Hom. ii, ait: « David licet multis virtutibus fuerit ornatus, nulla tamen eum familiaris Deo conjunxit quam dilectio inimicorum suorum. »**

d. — Discesserat Jesus a Jerusalem in Galileam; reversus jam inde, viam suam direxit, transiens per medium Galilaeae et Samariae, ubi erant idololatrae et Gentiles. Erat autem haec via communis et recta in Jerusalem, et transibat per medium, ut omnibus aequaliter suam divinam virtutem diffunderet. Pulchre ad rem Eusebius Gallicanus, *Hom. in Dom. XIV post Pent., ait: « Quid per Galileam, nisi Judaeos, et quid per Samariam nisi Gentiles intelligimus? Inde est quod dicitur: Non confunduntur Judaei Samaritanis. Per medium autem illorum transibat Jesus, quia hos et illos vocabat, ad hos et illos praedicabat, hos et illos sanabat, et ad fidem convertebat. » Inter Judaeos et Gentiles beneficiando transit Jesus, quia pro omnibus de caelo descendit, ut pro seipsum aeterno Patri omnes homines reconciliaret, sine personarum respectu; ipse enim cum sit omnium Salvator, omnium salutem vult. Apud eum enim non est Judaeus neque Graecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina, ait Apostolus, ad Galatas, iii, 28. Nam in omni stato operari possumus nostram salutem, dummodo exerceamus opera virtutum statui nostro conformia. S. Joannes Baptista a Publicanis, a militibus alicuique similibus mundanis hominibus, qui spiritum compunctionis conceperant, interrogatus, quam viam ad salutem aeternam obtineant tenere deberent, non illis suavitatem aut intimavit eremum sive solitudinem, non rigorem abstinentiae;*

bene quidem: *Facite fructus dignos poenitentiae;* per quod dicere nimirum volebat: *Digne ambulate vocatione, qua vocati estis. Quis est homo qui timet Dominum? Legem statuit ei in via, quam elegit.* Conjugatus aliquis non debet gestare cilicium, longa et austera protrahere jejunia, veluti faciunt observantissimi religiosi, qui offenderent leges matrimoniales. Qui non abundat bonis temporalibus, numerosa tamen ei est familia, injuriam huic irrogaret, si in erogando elemosinas, nimis liberalis esset. Adolescens qui non est vocatus ad statum perfectionis, intra limites bonae educationis se continere debet. Quem in finem semper timeat Deum et a sociis derisus, omnem ruborem vineat, omnemque conculet respectum humanum. Apposite scribit quidam auctor, in extremo diei iudicii, nullum instituendum processum et examen rigorosum, quam circa statum, officium et professionem cujuslibet personae. Non petat Christus a principe, num sacros et spirituales legerit libros, sed an pro conservatione honorum morum, et publicae quietis curaverit observari leges. Ab advocato, procuratore, vel etiam notario, non exigit, num frequentarint Chorum et Psalmos decantarint, sed an cum integritate et diligentia causis patrocinati fuerint, fideliterque officium suum administraverint. Apud Scholasticos recepta est haec doctrina, non esse virtuti conformes et rationi, actus illos qui propria vocationi non sunt commensurati et conformes, esto alias per se et ex se boni sint, quia hic et nunc sunt coordinati.

VERSUS 12.

Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe.

Et cum ingrederetur quoddam castellum.

1. — S. Antonius de Padua per hoc castellum in sensu allegorico mundum intelligit, quem Christus ingrediens, obvios habuit leprosus decem, id est, totum genus humanum, in decem leprosis figuratum: « Quia contra decalogum peccaverat et adeo lepra iniquitatis respersum erat; idem clamabat: *Jesu, preceptor, miserere nostri;* saltem vocavit et misericordiam postulavit genus humanum, et Dominus utrumque fecit. »

Occurrerunt ei.

2. — Occursus hunc non casualem aut fortuitum, sed excogitato consilio, ordinatum esse, docet Lyranus: « Quia audierant famam de mirabilibus Christi. » Verbum autem *occurrerunt*, industrie ponderat Didacus Stella inquit: « Occurrere, pro: dire obviam est; nemo ad Deum vadit, nisi prius Deus ad eum veniat; ipse eos querit, illis occurrunt. »

3. — Praeclaram, hujus occurus, in ingressu

Christi in castellum, facti, moralitatem Albertus Magnus verbis assignat sequentibus: « Jesu castelli ingrediuntur; ille Jesu occurril, qui hoc firmiter credit, quod Jesus ad iudicium in mundum veniet et quod in sua carne resurget, et coram Deo iudicio stabit, vel vitæ æternæ, vel mortis perpetuæ sententiam audietur. »

4. — Lucas Brugensis eandem cum Lyrano horum verborum considerationem instituit, dicens: « Occurrerunt non casu, sed studio, postquam adivissent, quod Jesus illuc erat transiturus; cuius potentiam cum beneficiendi promptitudine conjunctam, fama noverant. »

5. — Advertit præterea idem Auctor inimicitias ad invicem et odia exercisse Judæos et Samaritanos, quo fine Salvatore objiciebat Samaritana illa, *Joan., ix, 9: Quomodo tu Judæus cum sis, bibere a me possis, quæ sum mulier Samaritana?* Unde et S. Joannes subjungit: *Non enim contumetur Judæi Samaritanis.* Alia etiam vice quadam, ex eodem in Judæos odii impetu, in facie Christi portas et civitates occluserunt Samaritani; his tamen non obstantibus, in societate reliquorum leprosoꝝ Judæorum, unus quoque comparat hodie Samaritanus, omnesque concorditer ac unanimiter sese Christo representant: « Non solum morbi communio eos inter se conciliaverat, sed et commune studium sanitati, ut simul omnes quasi facta manu, Christi benevolentiam expugnarent. »

6. — Insignissimum salutis promovendæ documentum nobis tradunt hi leprosi, ut scilicet eorum imitationem nullas sinamus præterlabi, quæ salutis nostræ sese offerunt occasiones, id quod Didacus Stella pariter advertit, dum ait: « Doce mur, summam sollicitudinem circa salutem nostram adhibere, ne remedium differentes, occasionem salutis consequendæ amittamus. » Slabant igitur eo loco prompti, ubi perdere non poterant Salvatore, quia scilicet necessario istac transiturus erat; imo ne a Salvatore præventi, omni destituerentur spe sanitatis obtinendæ, ante viam occurrant, quam Christus tansiret, aut castellum intraret, quia ipsis loca ab hominibus inculta ingredi prohibuitur erat, ne inficerent alios. Optime profecto hi leprosi cognoscebant, quanti referat, bonas nunquam perdere occasiones et societates.

Decem.

7. — « Sunt peccatores, decem mundatorum transgressionibus vitiosi, » inquit S. Bonaventura, *Serm. i in hac Dom.*

8. — At S. Thomas per decem hosce, decem intelligit peccatorum turmas: « Decem leprosi possunt significare decem genera peccatorum; primus infidelis; secundus blasphemator et detractor; tertius gulosus; quartus avarus; quintus superbus; sextus ambitiosus; septimus hypocrita,

« vel vane gloriøs; octavus luxuriosus; nonus homicida; decimus obstinatus et desperatus. » In hoc denique discursu sanctus Angelicus Doctor singulorum in particulari applicat certos Sacræ Scripturæ textus in quibus diversæ illa lepræ species exprimuntur.

9. — S. Antonius de Padua hunc denarium leprosoꝝ numerum ad omnes porro peccatores extendit; quia quotquot sunt, « quinque lepræ generibus et in quinque locis respurgunt. » Utiturque quodam Levitici textu, cuius mentionem faciemus infra, ubi varietatem infectionis lepræ distincte assignabimus. *Vide § 12.*

10. — Decem hi denique leprosi in Scriptura sacra expressi videntur, si utrumque Testamentum perlustremus. Primus quidem in Naaman Syro, idololatra, quem sanavit Eliseus. Secundus in Simone Pharisæo, contra Magdalenam murmurante, cuius lepram manifestat sanctus Evangelista Marcus, *xiv, 3*, corporalem, S. vero Lucas, *vii, 39*, spirituales, dum ejus animam de Christi divinitate accipiem in hisce verbis representat: *Hic si esset Propheta, sciret quæ et qualis esset mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est.* Tertius denotatur in Rege Ozia, qui dum ministerium sacerdotale arroganter usurpare præsumpsit, frontem suam lepra infecti. Quartum designat Maria, soror Moysis, lepra percussa in vindictam murmuris contra fratrem exiitum. Quintus indicatur in ipso Moysæ, cuius manus e sinu extracta ad instar nivis, plena lepræ incanduit, manus nimirum illa, quæ flagellaturus erat universam terram Ægypti et occiderat Ægyptium, Hebræo insultantem. Sextus perhibetur in Giezi, qui dum avaro inhieret muneribus, quæ dominus ejus proferret, se suosque posteros indelebili lepræ macula conspersit. Quatuor residui enumerantur, *lib. IV Reg., ii*, qui de Samaria orti, nocte ingressi sunt castra Assyriorum; per hosce decem leprosoꝝ significantur omnes præceptorum decalogi transgressores.

Viri.

11. — Congrue hosce omnes viri nomine decorari animadvertit Albertus Magnus: « Omnes isti, qui ad Deum veniunt, sunt viri, virilium animarum induentes, quia spem, fidem habentes, ad Salvatorem viriliter venerunt. »

Leprosi.

12. — S. Antonius de Padua multipliciter et varietatem hujus lepræ infectionis, e Levitico compendiose elicit, dicens: « Lepra coloris candidi, lucidi, obscuri, rufi et pallidi, » quibus in differentiis diversa postmodum docet signari vitia: « Candida lepra hypocrisis et simulatio religionis; lucida, ambitio honoris et dignitatis; obscura, immunditia fornicationis; rufa, rapina et usura; pallida, invidia alienæ felicitatis. »

13. — Contemplatur Salmeron Christum petiisse Jerusalem, ut suam ibi sanguinem spargeret, totumque humanum genus a peccati lepra mundaret: « Ibat ad passionem Dominus, in qua quasi leprosus reputatus est, sanaturus spirituales omnium hominum lepram, qui ex Adam nati, lepram peccati contrahunt. »

14. — Glossa in hisce leprosis solos scribit designari hereticos: « Leprosi sunt heretici, qui quasi varios colores habentes, eodem tempore varias sectas nunc falsitatis, nunc veritatis permiscunt in eadem prædicatione. »

15. — Hugo Cardinalis postquam dixisset, in hisce decem leprosis designari decem præceptorum transgressores, postea subdit: « Per lepram significatur peccatum; » nec immerito, multi namque ejus infectionis effectus proprii sunt culpæ. S. Antonius de Padua in sensu morali, eas corporis partes principaliter discutit, in quibus lepra se maxime prodit: « In capite, in barba, in corporis cute, in veste et in domo. Lepra in capite, est immunditia in cogitatione; in barba, iniquitas in manifestatione; in cute, inhonestas in conversatione; in veste, dissenso in fide Christi, vel imprudentia in virtutum operatione vel executione; lepra in domo, est discordia in congregatione. »

16. — Hugo Cardinalis lepræ et peccati effectus ad invicem comparat, inquiens: « Lepra hominem fetidum facit et sanis intolerabilem; sic peccatum hominem fetidum facit et justis abominabilem; » juxta id, quod apud Oseam, *ix, 10*, legitur: *Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.*

17. — Prosequitur idem Auctor, dicitque: « Lepra deformat hominem et membrorum officio venustateque privat; sic peccatum deformat hominem interiorem. » Ad dignoscendam hujus deformitatis enormitatem, non abs re fuerit contemplari Luciferum, primitus Angelorum pulcherrimum in Paradiso, in loco creationis suæ; postea vero admissa pravariatione, demonium ignobilissimum. Accommode autem deformitatem, a peccato ortam, internam esse, asseverat Auctor, dicendo: « Deformat omnem interiorem; » anima etenim peccans demoni se mancipat, omnibusque donis, Spiritus Sancti gratiis et bonorum operum meritis se privat; nihil autem hujus turpitudinis in oculo incurrit externas.

18. — « Lepra facit hominem astuare, sic peccatum. » Carni nostræ pruritus imprimat et inquietum impii calor incendium; hunc autem effectum tam in corpore quam in anima operatur; unde Propheta, *Isa., lvi, 20*, in gemiscit: *Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* « Mare quoque ipsum, » inquit S. Ambrosius, « temporum vicibus solet fluctare; at vero caro nostra semper exarsuat, sibi que ipsi tempestas est. »

19. — « Lepra quanto reprimatur studiosius, tanto tandem ebullit turpius; sic peccatum quanto diutius occultatur, tanto turpius apparebit in die Judicii coram Deo; » quanto hodie sollicitius prævaricationes nostras tenebris involvere nitimur, tanto frequentius easdem Deus innotescere faciet, non solum in iudicio finali, sed etiam in vita presentis.

20. — « Lepra per totum corpus diffunditur, sic peccatum per totum corpus, ad modum cancri. » Peccatum multis afficit corpus infirmitatibus, animæ potentias corrumpit et debilitat, intellectum excecatur, voluntatem contumacem reddit et obstinatam, cor divinis vocibus et inspirationibus occludit; quid multa? *Corpus et animam perdit in gehennam.*

21. — « Leprosus sitim patitur; nunquam est « satietas pariter in peccato. » Insatiabilis peccatorum cupiditas non sensualitate, non divitiis, non honoribus, non potest deliciis exhauriri ullis.

22. — « Lepra, » inquit S. Bonaventura, « affligit gravamine infirmitatis. » Peccatum pariter verum et malè conscientie remorsu peccatorem angustiat et discruciat; nulla carpitur rosa, nisi innumeris circumdata spinis. Profunde dicebat Psalmista, *Psal. lvi, 11: Labor in medio ejus et injustitia.*

23. — « Lepra contagiosa est, alios inficiendo. » Ita peccatum subito malum aliis exemplum præbet, sumisque proclives admodum ad spirituale hance lepram contrahendam, quæ indubie causa unica fuit, cur leprosis conversatio aliorum interdicere; hunc nobis effectum representat Spiritus Sanctus in illis Psalmistæ, *Psal. cv, 35*, verbis: *Commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum, factum est illis in scandalum.*

24. — S. Bonaventura dicit: « Lepra privat solatio societatis. » Id quod fusiùs prosequitur Dionysius Carthusianus, dum ait: « Sicut lepra efficit hominem ita affectum, contagiosum et foedum, quod a communi hominum conversatione dividatur, atque seorsim habitare compellitur; » sic omne peccatum mortale privat hominem communionem fidelium, facitque coram Deo excommunicatum. »

25. — Revocans in memoriam S. Bonaventura illum, quem Dominus in capite xiii Levitici ordinem et præceptum statuit de comburenda leprosi veste, sequentem ex hac lege elicit moralitatem: « Præcipitur vestem leprosam igne comburi; sicut vestis munda est consuetudo bona, ita vestis leprosa est consuetudo vitiosa, quæ debet igne comburi, comburetur igne gehennæ. » Peccator etenim inveteratus, impenitens moritur quam plurimum; si vero, dum vivit, seria quadam consideratione ignem illum infernalem in corde suo succendisset, divino indubie amore cor suum inflammasset.

26. — Leprosi etiam lex data fuerat, ut in

lateribus seu femoribus vestes portant dissuas, ut ab aliis dignosci et agniti vitari possint, præterea capite discooperito incedere iubebantur, ad docendum nos moraliter nullum esse malum, quod magis Deus exeret, minusque toleret, quam si leprosus spiritualis inter alios comparet in habitu sano; in fictione scilicet et hypoerisi.

27. — Septem enumerat S. Bernardus, *Serm. v de Pascha*, lepra spiritualis species; duas docet reperiri in corde, voluntatem scilicet, opinionem propriam; duas in ore, laudem nimirum sui ipsius et verba impatientia; tres residuas in corpore, quarum prima est indulgentia sensuum, secunda luxus et pompa vestium, tertia consistit in injusta bonorum temporalium professione et usu.

28. — « Sicut lepra facit hominem civitatem mortuum, » scribit Dionysius Carthusianus, « ita quod ad actus vite civilis et socialis ineptus est et mortuus; sic mortale peccatum facit Deo spiritualiter mortuum, id est, ad omnem actum vite æternæ meritum, Deoque placitum, prorsus ineptum. »

29. — Digna insuper notata alia circa lepram esse offert consideratio, quod scilicet infirmitas hæc nullo artis medicinalis beneficio curetur; unde S. Bonaventura inquit: « Lepra est morbus miserabilis calamitatis, quia aufert remedium artis; tales desolati recursum habere debent ad Patrem misericordiam. » Ita similiter peccatum nullo remedio aut industria sanatur humana, sed pro sublevanda hæc lepra spirituali ad Deum necessario recurrendum est.

Qui steterunt.

30. — Causam hujus stationis duplicem nobis litteralem subindical Lyranus, dum ait: « Tum propter Christi reverentiam, tum quia non debebant appropinquare sanis hominibus, ne eos inficerent. »

31. — Albertus Magnus duas alias ex hisce verbis elicit moralitates, dum ait: « In quo duo notantur, rectitudo voluntatis et humilitatis; » circa rectitudinem voluntatis, ponderat verbum *steterunt*, inquit: « Qui stat, immobilis est, per quod significatur status talis, quod ulterius non processerunt in peccatis, ne morbus cresceret in eis. » Eandem hæc duplicis moralitatis doctrinam ipse pariter Hugo Cardinalis nobis tradit hisce verbis: « Quod autem dicitur: *steterunt*, in bono accipitur, id est, peccatis suis finem imposuerunt; per positionem autem corporis, quæ recta et erecta est in statu, duo rursus significantur, scilicet licet voluntatis rectitudo et cordis, per intentionem ad cælum directio et erectio. »

A longe.

32. — Albertus Magnus in quodam supra hoc

Evangelium sermone ita discurret: « Ille a longe stat, qui se humiliat et Christum iudicem sperando formidat, in hoc enim notatur spes, quod *steterunt*; timor in hoc innuitur quod *steterunt* a longe, tanquam non audentes propius accedere. »

33. — S. quoque Bonaventura, *Serm. xv in hac Dom.*, hunc sequestratum leprosurum situm, humilitati eorum ascribit, dicens: « Non accesserunt tanquam superbi presumptuose, sed tanquam humiles reverenter. » Utilique Publicani exemplo, de quo dicitur, *Luc.*, xviii, 3: *Publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare, sed percutiebat pectus suum, dicens: Propitius esto mihi peccatori.* Ubi Glossa ita scribit: « *A longe stans* » sicut humilis, non audeat appropinquare, ut Deus ad ipsum appropinquet. « Licet interdicti et a consortio aliorum proscripti essent, sciebant nihilominus ex altera parte, quod, sicut sol radios suos non conspurcat, etiamsi eos ad sordes et cloacæ destinat, eodem quoque modo nulla possit infirmitas contrahi ab eo, de quo scriptum legitur, *Sap.*, vii, 26, quod sit *candor lucis æternæ, speculum sine macula.* *Luc.*, vi, 19: *Virtus de illo exibat et sanabat omnes.* Sed stabant a longe, non ex solo humilitatis instinctu, sed ex proprie utilitatis amore, certi, quod hoc agendi modo ad gratiam Christi consequendam magis magisque se disposerent, ac de oplato eventu nihil dubitare possent, *Isa.*, lxxvi, 2: *Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum et contritum spiritum?* »

34. — S. Bonaventura hac leprosurum motus humilitate, in eos invehitur, qui, licet indignos se sciant, nihilo tamen minus sacrosancto Salvatoris nostri corporis, sub speciebus sacramentalibus contento appropinquare non verecundatur: « Si leprosi non debebant appropinquare ad Jesum, sed a longe clamabant; quomodo leprosi hodie in animabus audent appropinquare, et non solum appropinquare, imo etiam tangere corpus Christi, cum lepra animæ multo abominabilior sit lepra corporis. »

Additiones.

a. — *Occurrerunt ei decem viri leprosi.* Non otiose factum est ut cum novem Judæis leprosis, unus Samaritanus esset, inter quas gentes consuetudo nulla erat. In unam tamen societatem convenerant, non solum conciliante eos atque cogente communi morbo, ut Theophylactus et Euthymius observarunt, sed studio etiam conjungente, ut quasi una manu Christum expugnarent. Ad quorum humiles preces cælestis Medicus inclinatus, protinus eos exaudivit et a se ablegatos in viam mundat. Etenim concors multorum oratio germana est bellatrix, imo debellatrix divinarum misericordiarum. Non resistit Deus oranti in concordia multitudini, sed quasi devictus adest. Quod meditatus D. Chryso-

mus, *Hom. in de natura Dei*, sic ait: « Cur quoties ad cælestem Imperatorem placandum ire pergitis, ut ejus iræ eximatis universos peccatores terræ, omnes demone agitados, a flagello libertatis diaboli; foris seditis, non universi concurritis et Ecclesiam penetratis, ut Deus vestram reverentiam atque exosculatus concordiam et illis penam dimittat et vobis peccata absolvat? » Ubi hæc verba diligentè notanda veniunt: « Vestram Deus reverentiam et exosculatus concordiam, » quæ causam exponunt, quare decem illi leprosi tam cito liberati sint; solet enim devictus et contractus homo victores suos revereri, et dominantium sibi manus exosculari. Sic Christus unanimi multorum prece expugnatus, quasi devictus, victicem concordiam reverentis, nil negat, sed protinus a lepra mandatis dimittit. En igitur quantopere Deus pacem curet et quanti illam æstimet.

b. — Ecce vobis decem viri leprosi, munditiam obtulerunt, Christo Domino occurrerunt, et sane felices, qui tali Domino occurrerunt; nullius vanus cursus extitit, omnes inveniuntur mundati. Sed quomodo omnes bravium sanitatis consecuti sunt, cum Apostolus dicat, *I Cor.*, ix, 24: *Nescitis quoniam hi, qui in studio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium?* Hic vero, non unus, sed omnes. Expendendum est quod simul Apostolus addit: *Sic currite ut comprehendatis.* Quibus verbis non ait, ut comprehendat unus, sed ut omnes currentes comprehendant. Est enim stadium in quo ex pluribus currentibus unus cursus coronatur, quale est rerum mundalium stadium; et est aliud, longe præstantius stadium, nimirum virtutis, in quo omnes qui currunt, coronam salutis capiunt; ut bene notavit D. Thomas, comparans cursum temporalis bravii cum Evangelii præmio, dicens: « Non sic est de Evangelii præmio, vel de cursu bravio, quia hic unus accipit bravium, ibi omnes accipere possunt. » Quotquot currunt obtinent cælestis bravium, ut hi decem sanitatis præmium, si tamen ad exemplum horum leprosurum currant, nec desistant. Ergo perseverans in vita spirituali et penitente tolerantia habenda est, cum respectu ad cælestem remunerationem.

c. — Decreverat olim Deus ne leprosi habitarent in locis populosis, ob morbi contagionem; magna enim est lepræ efficacia ad sese inter homines diffundendum. Similis lepra est mala societas, cujus efficacia maxima est ad pervertendum nos. Salvator de cælestis ad beatitudinem et infernalis semitæ ad damnationem, diversitate tractans, *Matth.*, vii, 13: *Intrate, inquit, per angustam portam; quia lata porta et spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arcta via est, quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inventiunt eam.* Ubi notandum, quod Salvator modum nos educturus, qualiter perditionis viam

declinare valeamus, immediate subdat: *Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces;* quasi diceret: Recta ad cælum via, malorum sociorum fuga est, quos ut a bonis discernere possimus, mox subdit: *A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona, etc.* Audite Lyranum: « Quia supra Dominus demonstraverat, » inquit, « legem Evangelicam esse observandam et quia ad eam observandam facit evitatio mali consortii, ideo dicit: *Attendite a falsis Prophetis.* » Seriam meretur ponderationem quoddam S. Cyrilli Alexandrini assertum, inquit: « Modus peccandi nondum apparuerat, cum homo unus tantummodo esset. » Quamdiu solus degabat Adam, nesciebat in terris quid esset peccatum; sed ut primum sociæ et consortis suæ seu conjugis mentionem fecit, in eodem pariter tempore sese divina transgressionis confessus est reum et culpabilem. Dixitque Adam: *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi.* » Adeoque peccatum, quod innumerabilibus aliis, usque ad sæculorum finem committendis barathrum patefecit, a male societatis culpa originem traxit: *Mulier quam dedisti mihi sociam.*

d. — Cum lepra morbus sit incurabilis et contagiosus, et facile serpat, in sensu morali per lepram bene significari pulo magis exemplum seu scandalum. Lepra contagione serpit; sic scandalosi leprosa sunt ruina multorum. Lepra eiciebat leprosum extra castra; sic scandalosi ejiuntur ex cælo; sunt enim scandalosi velut ligna ignem infernale nutrienda. Seneca moralis scandali efficaciam, quam in ordine ad alienam ruinam habet, ingeniosa quadam similitudine demonstrat, inquit: « Quod in strage hominum magna evenit, cum ipse se populus premit, nemo ita cadit, ut non alium in se atrahat, primi exilio sequentibus sunt. Hoc in omni via accidere videas, licet. » Nemo sibi tantum errat, sed alieni erroris causa et auctor est. Nihil magis præstandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecessentium gregem. » Alio in loco idem auctor scribit: « Inter causas malorum nostrorum est, quod vivimus ad exempla, nec ratione componimus, sed consuetudine abducimur. Quod si pauci facerent, nonellem imitari; cum plures facere cœperunt, quasi honestius sit, quia frequentius, sequimur et recti apud nos locum tenet error, ubi publicus factus est. » Quandoque autem non modo plurimum, sed etiam paucorum, vel uno velius personæ exemplum sufficit ad seducendam multitudinem integram. Tam is qui scandalizat, quam is qui malum sequitur exemplum, in voraginem se eterne damnationis precipitat, quia ut Seraphicus Doctor optime distinguit: « Est scandalum activum et

« passivum. Activum quo quis alii dat occasionem « ruina spiritualis. Passivum est ipsa ruina, facta « ab obice mali exempli alterius, ut cum quis for- « nicatur ob exemplum alterius. » In cuius confir- « mationem illa a Salvatore incredulis Hebraeis inten- « data comminatio considerari meretur : *Vae vobis Scri- « bas et Phariseis, qui clauditis regnum caelorum ante homines, vos enim non intratis, nec introeuntes stultis intrare.* Ubi poenam reprobationis non solum in Scribas et scandalosos Phariseos fulminat, verum etiam expresse dicit quod regnum caelorum clauderent illis quos scandalizabant. Unde Origenes ait : « Qui scandalizaverit unum de pusillis Eccle- « siae, prohibens illos intrare in regnum caelorum, « patietur quod scriptum est in Evangelio : *Vae.* »

e. — *Qui steterunt a longe.* Leprosi huiusmodi adumbrant, qui ex malitia sua quidem Deum deserit, ad quem tamen sine speciali ipsiusmet Dei auxilio redire nequit. Atque ideo steterunt procul, qui multum a Deo defecerant, donec gratiae et misericordiae beneficium consequerentur. Et vere immensum est Dei beneficium, dum Deus aeternae condemnationis executionem expectat, eumque in finem auxilia et gratias suas offert. Ecce vobis quod in dies singulos magnae accidit impiorum parti. Ad infernalem condemnati sunt ignem, super quem per unicum duntaxat filium suspensi haerent; siquidem vita humana soli flatui, qui filo minor est et debilior, annexa manet; divina autem pietas sententiam differri urget, et nihilominus, eodem tempore, non modo sese non emendat homo, sed et insuper iisdem insistit peccatis, imo et quandoque graviora frequentat, et magis, magisque obstinatus est et rebellis. « Cui gratias re- « ferre debeo, » ita meditatur S. Augustinus, « quod non secundum iniquitates meas retribuisti « mihi, quod me terra non absorbit, non me « caelum fulminavit, non me fulgur combussit, « non flumina submerserunt, nec alia poena vel « morte, prout dignus eram, me afflixisti? Cum « enim peccando a te recederem, non solum iram « tuam promerui, sed et omnem creaturam tuam « adversum me excitavi. Nam si servus cuiusdam « a domino suo recederet, non solum dominum « ipsum exacerbarat, sed et totam ejus familiam « justissime irritaret. »

f. — Certum est etenim quod procul a Deo per peccatum effecti, ad illum redire non valeamus, nec a lapsu nostro resurgere, nisi Deus nobis porrexerit manum : *Perditio tua est te; tentummodo in me auxilium tuum.* *Ose.*, xii, 9. Et tamen licet offensus sit graviter et enormiter, suam tamen nobis, non solum ad sublevandum nos, porrigit manum, verum etiam celestes nobis inspirationes immittit, totaque aliis modis nos ut ad eum denno revertamur, benigne invitat : *Ego sto ad ostium et pulso.* Glossa Interlinearis addit : « Cor scilicet pec-

« catoris, quod peccato clausit hostis; ad hoc pulsat « Deus sanctis inspirationibus suis. » Omni tempore et quovis in loco, mortis, iudicii, inferni, severitatis divinae justitiae, brevitatis huius vitae, celestium bonorum, denique aeternitatis, pietatis, misericordiae et amoris sui memoriam vividam ei ob oculos ponit, quibuscum eandem ad poenitentiam benigne expectat et invitat : *Sapientia foris praedicat, in plateis dat vocem suam, in capite turbarum clamat, in foribus platearum urbis profert verba sua.* *Prov.*, i, 20. Dum per vicos et plateas urbis ambulamus, saepe nobis juvenem aliquem dissolutum, ex improvise ab aliis occisum videndum obijcit; dum in Ecclesiam ingredimur, fortuito nos in cadaver quoddam viri divitis, potentis, juvenis, in deliciis enutriti, robusta complexione alias praediti incidere facit; transeuntibus domum in qua aliquando voluptati operam dederunt, in memoria reducit, quam sit momentaneum quod delectat, aeternum quod cruciat, et qualiter elanguescent rosa, viva tamen semper perseveret remorsus conscientiae punctura. Nonnunquam etiam occurrentia horrenda pericula imminetia, unde ob mortis, infamiae, iacturae facultatum aliorumque infortunio timorem, homo abrigescere plique capitis se erigere possent, nihil aliud sunt, quam particularis amantis nos Dei inventiones, quibus nititur ad procurandam respicientiam nostram, salutemque alias magnopere periclitantem, omni meliori modo assecurandam. Unde David dicebat, *Psal.* xxi, 4 : *Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt.* Quot sunt nostrum qui vere dicere possunt : *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea?* *Psal.* xcii, 17. Optime S. Bernardus hac de re scribit : « Ego peccabam, et tu « dissimulabas; non continebam a sceleribus, et tu « a verberibus abstineras; prolongabam ego multo « tempore iniquitatem meam, et tu, Domine, pie- « tatem tuam. Sed quid prodest expectatio, nisi « sequeretur poenitudo? » S. Bern., *Serm.* i de septem miser. Verum enimvero, prout optime idem sanctus et mellifluus Doctor advertit, nequaquam nobis hac charitate et patientia abutendum est; alias enim nobis bonitas Dei amantis, prout paulo post subiungit « cumulus esset damnationis. »

VERSUS 13.

Et levaverunt vocem, dicentes : *Jesu, praceptor, miserere nostri.*

Et levaverunt vocem.

1. — Non aliud mihi Evangelista insinuare velle videtur, quam quod leprosi isti quam diligentissime, cum ferventi et zelosa oratione Domino supplicarint. Ita namque apud Isaiam, xxvi, 16, pariter legitur : *Domine, in angustia requisierunt te*

in tribulatione murmuris doctrina tua eis; sicut quae concepit, cum approinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis; sic facti sumus a facie tua, Domine. Quod idem clarissimis verbis exprimit Regius Vates, *Psal.* cvi, 6, dum ait : *Clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eripuit eos.*

2. — Consequenter ex hisce planum esse evincit Jansenius, quod, quanto secundum substantiam corporalem a Christo remotiores essent, tanto ei viciniores facti sint per vocem et supplicationem suam : « Procul stantes, voce sublevata acclamave- « runt Domino; et loco quidem procul stant, ora- « tione tamen prope fiunt : *Prope est Dominus « omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus « eum in veritate.* *Psal.* cxlii, 18. »

3. — Juxta Alberti Magni, *Serm.* lxxvii, doctrinam : « Ille ad Deum vocem levat, qui per paeni- « tentiam et justitiam clamat. »

4. — Quantumvis decem numero vociferentur, clamarentque leprosi, nihilominus juxta Evangelistae testimonium, non *levaverunt voces, sed vocem.* Supra quod se reflectens Lucas Brugensis, sequens hoc nobis praclarum tradit documentum : « Vocem, « una voce, unam omnium causam esse declarant, « non pro se quisque, sed omnes pro omnibus « orantes, » quod est verisimile, eos ex industria fecisse, quo magis et numero et communi causa, quasi conjunctis viribus, factaque velut conspiratione quadam, Christum ad misericordiam commoverent.

5. — Optatum hujus clamoris exitum contem- plans, vocem eorum ad benignissimas Christi aures pertigisse ostendit, inquit : « Audit clamorem « Jesus, fiducia tessera, nec surda pertransiit aure, « sed mox convertit oculos ad illos; felix clamor, « qui facit attentum et aspicientem Dominum. »

Dicentes : *Jesu.*

6. — Super quae ita commentatur S. Bonaven- tura, *Serm.* iv in hoc Dom. : « Commendantur « quantum ad devotum praeconium laudationis, « invocando principium humane salvationis, » nomen scilicet Jesu, « *Non est aliud nomen sub « celo datum, quo oporteat nos salvos fieri.* » Rupertus Abbas super illa verba, *Joan.* xvi, 23 : *Si quid pederitis Patrem in nomine meo, dabit vobis, ita discurret :* « Solum hujus unigeniti Filii tui nomen, « quod est Jesus, necessarium universae orationis « est vehiculum, quo in caelum directo cursu per- « laia, consistat ante Patris conspectum, salutemque « in sinu ejus et gratiam sugere valeat. » S. Gauden- dius ponderans illa Evangelici paralytici verba : *Jesu, qui me sanum fecit, ita ad rem nostram sermoneatur :* « Sciebat utpote Hebraeus, nomen « Jesus ex virtute descendere sanitatis; ille ergo, » inquit, « fecit te sanum, ejus et nomen salus est. »

II.

Præceptor.

7. — Non solo Jesu seu Salvatoris, sed et Magistri titulo compellabant Christum leprosi : *Jesu praceptor.* Unde Venerabilis Beda, *Hom.* in hoc Ev., inquit : « Bene, ut salventur, Jesum praecceptorem nomi- « nant, quia enim in ejus verbis se errasse signifi- « ficant, hunc salvandi humiliter praecceptorem « vocant. » Loquitur Auctor de haereticis, hos enim paulo ante per leprosos intelligendos esse dixerat : « Qui scientiam vere fidei non habentes, « varias doctrinas profitentur erroris. »

8. — Existimat Hugo Cardinalis, voluisse leprosos hac formula suam accusare divinorum praecceptorum transgressionem : « In hoc, quod praecceptorem « vocant, de praecceptorum transgressionem se accu- « sant, quod decem praeccepta sumus transgressi, et « propter hoc facti sumus leprosi; miserere nostri, « curando a lepra peccati. »

9. — Reputari possent convenientius egisse si Christum titulo et nomine medici compellissent, non vero Magistri, quia sanitatem non doctrinam quaerebant; verumtamen quia *nescimus quid petimus, ideo Magistrum nominarunt, q. d. :* « Dominus « scit quid opus sit nobis, » dicit quidam Interpres modernus, « quid nos deceat, quid ad salutem « necesse sit, quare merito eum Praecceptorem ac « Magistrum omnia scientem vocant. » Iterum dicere licet, quod convenientissimo Christum titulo insignierint, quia ut ipsemet apud S. Joannem, xii, 13, attestatur : *Vos vocatis me Magister et Domine, et bene dicitis : unus est Magister noster.* In hoc porro titulo Magistri, simul nomen include- batur Christi et Salvatoris. Lucas Brugensis Theophylacti testimonium in presenti adducens ait : « Amplius aliquid hac voce significari existimat « Theophylactus, quam Doctorem, nempe Domi- « nam, curatorem, id quod est putare illum, prope « Deum; id praesertim et vox latina *praecceptoris,* « proprie enim Domini est praecipere. » Potest esse, quod eum denominarint *praecceptorem* a praecipiendo; id quod Centurio etiam his volebat insinua- re verbis : *Dic tantum verbo, et sanabitur puer.* *Mat.* viii, 8. Unde ipsemet Christus alium quemdam sanaturum leprosum dicebat : *Volo, mundare.*

10. — Optima haec ad salutem animae nostrae implorandum divinum auxilium, iaculatoria deser- viet oratio : *Jesu, id est, Salvator, Praceptor* (hoc verbo precamur, ut nos in rebus ad salutem aeter- nam spectantibus erudire dignetur : *Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu) miserere;* vox ista divina pro nobis sollicita pietatem, ut scilicet miseris nostris tam spiritualibus quam corporalibus compati dignetur.

Miserere nostri.

11. — Hanc leprosorum supplicam Dionysius

29

Carthusianus sequenti amplificat discursu : « Id est, *computare*, et compatiendo succedere nobis infirmis; præterea quanto ratio mali amplius competit malo culpæ, quam malo pœnæ, tanto plus exoremus tolli a nobis peccata, quam corporalia incommoda; sed heu multi plus dolent ac desunt mala exteriora corporalia et caduca, quam interiora, spiritualia et æterna, quorum valde obscuratus internus oculus. » Experientia quotidiana teste multi quidem in necessitatibus et tribulationibus suis temporalibus ad Deum recurrere sciunt, at pauci in spiritualibus.

12. — Albertus Magnus ita inquit : « Petunt misericordiam, ostendentes patientem esse miseriam. » Quæ omnia sedulo advertamus oportet, non dicere leprosum : Sana nos a lepra, sed tantum : *miserere*; ostendentes suam hoc in puncto cum divina voluntate conformitatem, quia nimirum nos ipsi nescimus quid petamus. Lucas Brugensis talem hæc super verba format discursum : « Brevis vis, sed ordens oratio; non dicunt, qua in re cupiant, Jesum sui misereri, quia manifesta miseria ipsorum erat. » Eodem modo Jansenius sermocinatur, dum ait : « Non explicat, qua in re misericordiam sibi exhiberi postulent; tantum misericordiam ejus implorant, nihil dubitantes, quin si tantum miseretur illorum, et vellet et posset eos curare, quantumvis multi essent, et incurabilis esset eorum morbus. » Neque elemosynam urgent, dum Magistrum compellant.

13. — Diversas hujus supplicæ circumstantias discutit Salmeron; primo namque : « Brevis est hæc precatio; » deinde, « dulcis, humilis, spiritalis, communis et confidentiæ plena. » Brevis est, quia quatuor tantum continet verba, sed ea virtutis magnæ; dulcis est, dum incipit a suavissimo Jesu nomine, quod est « melos in aure, mel in ore, « jubilus in corde; *psallite nomini ejus, quoniam suave.* » Fuit humilis, dum se Christi, tanquam Magistri et Præceptoris substravit nitibus; spiritalis erat, quia misericordiam non justitiam, gratiam non debitum, pietatem non denarios aut elemosynam sollicitabat; communis erat omnibus decem, una mutuaque inter se voce precantibus, prout monet S. Jacobus Apostolus, v, 16 : *Orate pro invicem, ut salvemini.* Quantum is unus inter eos schismaticus esset, quippe Samaritanus, nihilominus eum, tanquam proximum suscipiebant reliqui, nequaquam ipsum a communis Salvatoris misericordia excludentes, quo in facto veraciter hoc charitatis præceptum adimpleverunt, II Cor., xii, 5 : *Charitas non quarit quæ sua sunt.* Prærogativam porro hujus universalis et communis peccatoris, ex ipis placuit assignare Salmeronis verbe dicentis : « Generalis oratio gratior est et ex ardentibus dignior apud Deum, qui vult omnes homines salvos fieri; » fuit confidentiæ plena, quia dixerunt : *Jesu præ-*

ceptor, id est, salvans solo præcepto et imperio, et cui parent demones et morbi. »

Additio.

a. — *Et levaverunt vocem suam dicentes : Jesu, præceptor, miserere nostri.* Una nempe voce clamabant, non unusquisque pro se, sed omnes pro omnibus, idque de cordis intimo, non tantum ore, sed corde, quia afflictii et a terrenis cupiditatibus erant denudati. Tales non sunt orationes tuæ, quæ ore tantum fiunt, et non corde, quod terrenis lucris tuis geris occupatum, quæ a desiderio et lucro bonorum celestium te retrahunt; et ideo quanto magis ab hujusmodi bonis nudus et alienus extiteris, tanto magis celestibus abundabis. Manna utpote cœlestis Israelitis missa annona, bona significabat cœlestia et æterna; contra vero fructus terre, labore et industria humana exulta, symbolum erant bonorum, divitiarumque temporalium. Et quia verissimum semper est axioma illud Apostoli : *Omnia in figura contingebant illis*, increata Dei Sapiëntia ita disposuit, ut manna confestim in populo suo deficeret, quamprimum sibi de terrestribus victualibus prospicere incipiebat; ut per hoc nobis insinuaret, quod quanto vehementior est ad bona caduca et terrena animi affectus et amor, tanto majus quoque impedimentum et obstaculum nos habituri simus ad considerandum cum fructu, vel comparandum bona cœlestia. *Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre. Josue.*, v, 12.

Versus 14.

Quos ut vidit, dixit : Ostendite vos Sacerdotibus; et factum est, dum irent, mundati sunt.

Quos ut vidit.

1. — Omnia bona et beneficia nobis præstita ab hoc benignissimo Salvatoris intuitu originem trahunt, quem supplex implorabat obtutum Psalmista, cum postularet, *Psal. cxviii, 132 : Aspice in me, et miserere mei.* Albertus Magnus, in *Luc.*, inquit : « Visio Dei est processus hominis gratiæ ad illuminandum tenebras infirmitatum et peccatorum. » De cujus visionis utilitate ita sermocinatur Jansenius : « Ejus intuitus sic provocans non potest non esse salutaris, et exhibere imploratum beneficium; » *quos ut vidit*, non oculis tantum corporis, sed oculis etiam misericordiæ suæ. « Afflictus quidam alius, respice, dicebat Salvatori, *Luc.*, ix, 38, in *filium meum*; non expulsionem urgebat demonis, nec recensendis immorabatur ludibriis, quæ inferabant rebelles spiritus, sed tantum : *Respice*; quam supplicam hoc extollit præconio Titus Bostrensis : « Sapiens mihi hic videtur esse, non enim dixit a Salvatori : Fac hoc vel illud; sed, *respice*, hoc enim sufficit ad salutem. »

Dixit : It.

2. — Dionysius Carthusianus, adhibita Chrysostomi auctoritate nimiam Christi admiratur in agendo modestiam : « Non dixit, jubeo vos sanari, aut curo vos; sed, *ostendite vos Sacerdotibus*, ut doceat nos, omnem ostentationem superbiæque vitare; ne magna agamus, aut agere cupiamus propter hominum admirationem, applausum, seu laudem. »

3. — Poterat equidem Christus lepram hanc unico mandare verbo, quemadmodum illi leproso præstitit, cui dicebat : *Volo, mundare.* Ad quid igitur leprosis præstita templum adire? *It.*, etc. Respondet Didacus Stella : « Vultit Dominus istos probare, et ut salutem suo proprio labore et obedientia et merito consequerentur. » Auditio hoc Christi præcepto potuissent leprosi hæc aut similia objicere : Quo fine templum adibimus, quid in eo faciemus, quid nobis cum Sacerdotibus ante munditiam? ante iis nos sistere non possumus, quam sanati sumus; nec inepte forsitan, nulla enim a Sacerdotibus sanatio, sed solum ab iis requirebatur judicium, ut scilicet sententiam edicerent, si hic et ille a lepra mundatus esset, et consequenter aliorum sanorum commercis iterum se ingerere potest : « Quid ad Sacerdotes ibimus? nec mundare nos possunt; neque sanitatis nostræ testes esse, quoniam immundi sumus; siquidem non potuit præsens nobis mederi, quid faceret absens? Inutilis est labor, ne eamus; hæc potuissent dicere, at fides vera et simplex non disputat, non ratiocinatur. » Volebat sapientissimus Magister non solum modo fidei, obedientiæ, fiduciæ et promptitudinis horum leprosum specimen capere, sed et insper tam excellentes eorum virtutes universo mundo manifestare : « Nisi hi fuissent humilii fide præditi, » inquit Jansenius, « cogitare potuissent; » et quid nos mittis necdum curatos ad Sacerdotes? semel enim illi nobis adjudicaverunt lepram, nec quidquam ipsi de lepræ morbo dubitamus, contra factam autem semel lepram illi nequaquam tollere possunt, sed tantum pro curata sacrificium offerre; frustra ergo nos mittis ad illos, cum nec illorum judicio nobis opus sit, nec illorum legis expiatio impendi possit; nihil autem tale cogitant, sed simplici humilique præditi fide, certo confidebant, se ideo mitti ad Sacerdotes, quod, antequam ad illos pervenirent, mundandi essent. » Plena erant et superplena corda eorum fide sincera, perfecte sperantium in omnipotentia Christi, et firmiter confidentium se inter gradiendum sanandos fore : « Quia alias non irissent, » subjungit Salmeron, « ne a Sacerdotibus cum opprobrio pellerentur. » Unde concludit Jansenius : « Hactenus quidem declaratur, omnibus istis decem parem fuisse fiduciam; at sequentia ostendunt, non

parem omnibus fuisse gratitudinem. » Quamdiu duravit lepra, omnesque decem communi affligebantur infirmitate, tamdiu ad unum omnes, viros se præstabant, orationis, fidei, devotionis, obedientiæ exercitia frequentantes, usque eo omnes simul obsequios, inque Christum reverentes erant; sed vix receperant sanitatis beneficium, et ecce subito omnes, unico Samaritano excepto, terga vertunt, et in honore deficiunt; ex quibus duo hæc eliciuntur salutis nostræ documenta; primum, quod paucissimi sint, qui in bono persistent; secundum, verissimum esse, quod stante precandi, Deum sollicitandi, nosque illi commendandi necessitate, plurima faciamus proposita bona, vota, elemosynas et opera bona alia; at suppressa procella adversitatis, omnium obliviscimur bonorum.

4. — Deus noster ut suas nobis conferat gratias et mirabilia operetur, nostram sepiissime etiam exigit cooperationem; id quod in presenti docet Lucas Brugensis dum ait : « Dicendum est, Jesu verba tacitam continere promissionem, si id facerent, si obedirent, irentque ad Sacerdotes, « mundandos esse. Si ire recusassent, » verba sunt Didaci Stellæ, « aut contradicendum, aut non obtinendum, » perando, nunquam ab infirmitate mundati fuissent; vides ergo, plano Dei voluntatem esse, ut « omnes laboremus, quantum in nobis sit, ne ejus auxilium casum reddamus. » Hebrei in deserto læsi a serpentibus, liberationem querebant et medelam; at Deus non aliud illis præscripsit sanitatis remedium, quam intuitum serpentis ænei : *Qui aspexerit eum vivet*; non quasi illud simpliciter æneum talem in se habuerit sanandi virtutem; sed quia, ut notat Abulensis, nolebat Deus ulli læso pristinam sanitatem, nisi eum præcepto suo probasset obedientem : « Cum ipse ad sanitatem consequendum aliquod specialiter definisset agendum. »

Ostendite.

5. — Ostendere in presenti idem sonat, quod sincere et integre conscientiam nostram Sacerdotibus, ad sanandam peccati lepram deputatis, aperire, « quia, » ut bene inquit Albertus Magnus, « curari non potest, qui medico non ostendit vulnera. *Prov.*, xxviii, 13 : *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur.* » Id quod probe cognovit, inque praxim reduxit Regius Psaltes, unde inquit, *Psal. xxxi, 5 : Delictum meum cognovit tibi, Deus, feci et injustitiam meam non abscondi.* In quem locum S. Gregorius ita commentatur : « Ille delictum tuum cognovit facti, quia non solum quod fecit, annuntiat, sed etiam omnem peccandi causam et originem narrat. » In tribunal divino prorsus diversum accidit ab eo, quod in tribunalibus judicium temporalium contingere solet; in his enim reus, quantum potest, condemnationem fugere,

crimenque abscondere conatur; in eo autem, in confessione dico sacramentali, quo perfectus crimina sua peccator detegit, eo de indulgentia remissionis securior evadit. Petrus Blesensis, in *Job*, contemplans illa verba Psalmi xxxi, 5: *Dixi: confitebor adversum me iniquitatem meam, et tu remisisti impietatem peccati mei*, sequentem format discursum: « Si peccatum tuum aperias, dicit Dominus, ego illud operio; si agnoscis, ignosco, si accusas, excuso; si te iudicas et condemnas, te nec iudico nec condemno. » Confessionem sacramentalem his praedixit verbis Oseas Propheta, xiv, 3: *Tollite vobiscum verba, convertimini ad Dominum, et dicite ei: Omnem aufer iniquitatem; reddemus vitulos labiorum nostrorum*. Impropria equidem videri posset haec similitudo, quae enim inter victimas et sacramentalis confessionis verba proportio? nihilominus responderi poterit, quod, sicut olim in peccatorum expiationem, sacrificium facturi utebantur victimis, ita nos hodie loco victimarum adhibeamus verba; unde versio Chaldaica habet: *Afferre vobiscum verba confessionis*; qui versioni insistens S. Hieronymus ait: « Placabilis Deo hostia, est pura confessio. » Ast una proposito nostro principaliter deserviens, in victimis offerendis circumstantia haec est: quod scilicet omnes aperiebantur, ut cuncta earum pateat interiora, nec quidquam horum lateret; ita pariter ut confessio nostra Deo sit accepta, intima debemus pandere cordium nostrorum, ut confessarius omnes in conscientia nostra cogitationes, fines, intentiones, imaginationes et similia perfecte videre et legere possit.

Vos.

6. — Accommodate prosequitur discursum nostrum S. Antonius de Padua, *Serm. in hac Dom.*, dum ait: « *Ostendite vos*, non per alios; peccati enim per te, ideo per te debes te ostendere. » Quam tamen veritatem diu ante in hisce verbis expressit S. Augustinus: « Praecipit Dominus mundatis, ut ostendant ora Sacerdotibus, docens corporali praesentia, confitenda peccata; dixit enim: Ora monstrate; et omnes non unus pro omnibus, ut, qui per vos peccatis, per vos erubescatis. »

Sacerdotibus.

7. — Etiamsi Christus probe nosset horum Sacerdotum malitiam et improbam, quam contra eum, sacrumque Evangelium, quod predicabat et docebat, exercebant inimicitiam, debito tamen eos recusat privare respectu; unde Salmeron ait: « Docet reverentiam prestare Sacerdotibus, utcumque Sacerdotes impii fuerint. » Hoc factum instruit nos Christus, ut semper cum debita submissione veneremur Superiores nostros, ad quos principaliter spectat formare iudicium et sententiam de subditorum statu.

8. — Dionysius Carthusianus leprosus ad Sacerdotes ablegari docet: « Ob potestatis clavium commendationem; Sacerdotum enim novae legis est, mundos seu poenitentes admittere, immundos et impenitentes excludere. » In figura hujus Domino praecipit et ordinatum fuit in Levitico; ut leprosi sese sisterent Sacerdotibus in lege scripta: « Quia iudicare debebant, » inquit Lyranus, « utrum talis esset vere curatus; » quod fusius prosequitur Lucas Brugensis dum ait: « Ad Sacerdotes spectabat lepra iudicium, nec poterant, qui se mel leprosi iudicati fuerant, hominum societati restitui, nisi iudicati a Sacerdotibus liberi et oblato sacrificio expiati: ita Christus et jus suum Sacerdotibus relinquebat et testes atque approbatores eos faciebat sui miraculi. »

9. — Insigne quoddam aliud ex hac, ad Sacerdotes facta ablegatione, documentum elicit Dionysius Carthusianus inquit: *Quomodo Deus veraciter poenitenti statim indulget, vult tamen, ut peccator suo confessori constetur et vultum conscientiae suae plane humiliterque ostendat*. Eandem etiam nobis doctrinam tradidit Lyranus in his verbis: « Quia licet peccata dimittantur, in confessione tamen tenetur ea homo confiteri. »

10. — Aliam hujus ad Sacerdotes missionis causam idem auctor fuisse, debitum oblato sui sacrificii, ad quod vi praecipit legalis obstringebantur leprosi mundati: « Pro sua emundatione tenebantur offerre sacrificium determinatum in lege, legalia autem tunc cursum suum habuerunt, unde et Christus ea servavit. » Circumcidi, in templo presentari et pascha celebrare voluit; pro ejusdem igitur legis observantia, licet interitum jam vicina esset, hodie quoque leprosus ad Sacerdotes ablegat; id quod Salmeron advertit, dum ait: « Diligenter considera, quam difficulter Christus aliquid de lege veteri remisit, non enim venit legem solvere, sed adimplere. » Praeclarum aliud ecclesiasticopolitenum, in horum verborum consideratione, documentum nobis exhibet Didacus Stella: « Docuit etiam Christus hoc facto, non tantum aliquos mores ab Ecclesia usitatos, sed etiam humiliter legibus, moribus et consuetudinibus in Republica receptis et usitatis, nos subjiciamus et conformemus, etiamsi obligati non simus. »

11. — Opinatur porro Salmeron, id Christum fecisse: « Ut se majori virtute praeditum, quam lex et vetus sacrificium, facto ipso ostenderet; nam illi quidem lepram cognoscebant, sed mundare non poterant. » Praecipit Christus leprosis, ut Sacerdotibus se sistant quasi iam tum eo ipso momento, praecationis suae effectum obtinissent: « Loquitur perinde, » ait Didacus Stella, « ac si jam petitionem illorum fuisset executus; loquitur eis, ac si jam essent mundati. »

12. — « Tres partes poenitentiae, » scribit Car-

dinialis Hugo, « hic tanguntur: *Ita*; contritio cordis, quia si anima a peccato recedit, ad Deum accedit. Confessio, per: *Ostendite vos*. Satisfactio, per: *Dum irent*. » Ejusdem quoque opinionis est S. Antonius de Padua, cum hac tamen differentia pege satisfactionem: « In Sacerdotibus, operis debent namque Sacerdotes obligationem facere pro mundato: » Sacerdotibus, a quibus poenitentiam injungitur, ideo per ipsos satisfactio figuratur. »

13. — Albertus Magnus, *Serm. lxxviii*, quatuor insignes bonae confessionis condiciones colligit ex hac delegatione: « Prima est, ut sit humilis; unde non dicit, equitate, sed *ite*. Secunda, quod sit nuda et sui accusatoria; unde ait: *ostendite vos*; tertia et quarta, quod sit discreta et frequens; unde subdit: *Sacerdotibus*, quasi discretis et bonis; Sacerdotes enim dicuntur, quasi sacri duces; in hoc etiam, quod pluraliter ait, innuitur, quod debet esse frequens. »

Et factum est, dum irent, mandati sunt.

Et factum est, dum irent.

14. — Priusquam templum attingissent aut Sacerdotibus sese stitissent, gratiam obtinent sanitatis; cojus rei tres nobis assignat rationes Dionysius Carthusianus, *Serm. i in Ev.* « Primo ad declarandum Christi pietatem atque potentiam; secundo ne virtute sacrificii legalis aut Sacerdotum, putarentur curati; tertio ad commendandum meritum fidei et obedientiae leprosoz istorum, qui juxta Christi praecipit, protinus ire coeperunt, seque curandos firmiter crediderunt; melior quippe est obedientia quam victimae. » *l. Reg.*, xv, 22.

15. — Ingeniose observat Didacus Stella, leprosus, dum crederent, mundatos non fuisse, bene tamen postea, quando fidei suae obedientiam adjunxerunt praecipit Christi, suosque gressus inviolatam divini mandati observantiae consecrarunt, eantes, ut jussi fuerant, ad Sacerdotes, licet non nescirent, nullum infectionis suae remedium a Sacerdotibus sperari posse: « Non fuerunt liberati, quando crederent tantum, sed quando credentes obtemperarunt, ut intelligamus, quod animam non mundat sola fides, sed fides, quae obedientiam conjunctam habet: » ita Didacus Stella.

Mundati sunt.

16. — Albertus Magnus hanc ipsi munditiam obtigisse sustinet, « merito obedientiae, quia simpliciter obediverunt; signanter ostendendo, quod in contritione cum voluntate obediendi, peccata tores mundantur ante confessionem et receptionem junctae poenitentiae. »

17. — Certum simul et faciliem spiritualis lepre

expellende modum nos docet S. Bonaventura, *Serm. in hac Dom.*, inquit: *Qui vult curare lepra vitiorum, debet Sacerdotem quaerere*. Nec obstat, leprosus, ante sanatos esse, quam coram Sacerdotibus comparent, quia nihilominus obligati adhuc erant sistere se Sacerdotibus, illorumque sententiam praestolari et oblationem. Unde S. Antonius de Padua exclamat: « Ecce quanta Dei misericordia, quae in sola contritione animam mundat a peccatis, ita tamen quod firmum propositum habeat confitendi. »

18. — In via, non in templo Christus leprosis sanitatem contulit: « Ne virtute legis, » inquit Carthusianus, « sacrificioque legalis aut Sacerdotum, putarentur mundati, sed sola potestate divina. »

19. — Perpendit Lucas Brugensis, leprosus hosce, quando audierant sibi dici a Christo: *Ita, ostendite vos Sacerdotibus*, cum admiratione nihilominus contemplatos fuisse in male olentibus corporibus suis, putridas propriae scabiei plagas; qui licet insuper certi essent, nullam Sacerdotes habere sanandi potestatem, atamen sine omni contradictione et replica promptissime, quo mittuntur, vadunt, credentes se ante purificandos fore, quam ad Sacerdotes perveniant: « Eo quod frustraneum esse non poterat verbum Jesu; quare non urserunt, ut, priusquam ab ipso discederent, mundarentur; sed certo persuasi, se Jesu virtute mundandos, vel tandem simpliciter obedierunt, fide duce iter arripuerunt, templum versus; dum plaris ipsis esset tacita Christi promissio, quam praesens morbi sui intuitus. »

20. — Salmeron ex hac inter gradiendum impetrata sanitatis gratia, sequentem elicit moralitatem: « Christus est, qui liberat a morbis corporeis a nobis euntibus, id est, quod in nobis est, facientibus. »

Additiones.

a. — Quos ut vidit dixit: *Ostendite vos Sacerdotibus*. Olim, ut patet ex Levitico, cap. xv, ad Sacerdotes spectabat iudicare, an Hebraei essent lepra infecti, vel ab illa immunes. Cum ergo hi essent sanandi, ad Sacerdotes mittuntur, ut eos sanos judicent, ad declarandum id quod institutum erat in Ecclesia Christi, nempe quod formale quoddam tribunal erigendum erat in Ecclesia, per institutionem Sacramenti poenitentiae, in iudices eligendo Sacerdotes, plena instructos potestate sanandi lepram peccati, id est, peccata remittere. Hanc enim potestatem Salvator noster a Patre sibi concessam hominibus delegavit. Solidum equidem argumentum formare videbantur, in lege antiqua fundati, Scribae dicentes: *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Discursum interim ascoltare non pigeat, quem ad intentum praesens, sequentem